

SODANKYLÄN KUNTA

Vilkas, viihtyisä, kehittyvä

Lapin tähtikunta

MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTTAMISOHJELMA 2017-2020

Kunnanhallitus 13/2 2017

Kunnanvaltuusto 22/3 2017

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	3
1.1 Kansainvälistyvä Sodankylä: Vilkas, viihtyisä, kehittyvä Lapin tähtikunta.....	3
1.2 Laki kotoutumisen edistämisestä.....	3
1.3 Ulkomaalaisten osuus Sodankylässä.....	4
1.4 Keskeiset käsitteet.....	6
2. KOTOUTTAMISOHJELMAN 2014-2017 ARVIOINTI JA SEURANTA.....	8
2.1 Alkukartoitukset ja maahanmuuttajien tarpeet.....	8
2.2 Kotoutumissuunnitelmien laatiminen.....	8
2.3 Kotouttamisohjelman toteutuminen ja kehittämiskohteet.....	9
3. KOTOUTTAMISPALVELUT SODANKYLÄN KUNNASSA.....	11
3.1 Sosiaali- ja terveystoimintatilat.....	11
3.2 Sivistyspalvelut.....	12
3.3 Asuntopalvelut.....	15
3.4 Tekniset palvelut.....	15
3.5 Tulkkaus- ja käännöspalvelut.....	15
4. KOTOUTTAMISPALVELUT MUILTA VIRANOMAISILTA JA TAHOILTA.....	16
4.1 TE-toimisto.....	16
4.2 Kansaneläkelaitos KELA.....	17
4.3 Sodankylän seurakunta.....	18
4.4 Seitasaatiö.....	18
4.5 Revontuliopisto.....	18
4.6 Järjestökeskus Kitinen ry.....	19
4.7 Mannerheimin lastensuojeluliitto.....	19
4.8 Pohjoisimman Lapin Leader.....	19
4.9 Suomen Punainen Risti.....	19
TOIMENPIDEOHJELMA.....	21

1. JOHDANTO

1.1 Kansainvälistyvä Sodankylä: Vilkas, viihtyisä, kehittyvä Lapin tähtikunta

Sodankylän kunta pyrkii luomaan kaikille asukkailleen hyvät elämän edellytykset. Toimintaa ohjaavat ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen vastuullisuus sekä joustavuuden periaate. Tulevaisuudessa Sodankylä haluaa olla hallitusti kasvava ja kansainvälinen Keski-Lapin asiointi- ja palvelukeskus, jossa on hyvät liikenneyhteydet ja ihmisten turvallista elää, asua, tehdä työtä ja yrittää. Tulevaisuuden vision mahdollistavat kunnan asukasluvun positiivinen kehitys, monipuolinen elinkeinorakenne ja tehokkaat peruspalvelut (Sodankylän kuntastrategia 27.3.2014). Kaivosten tulon myötä kansainvälistyminen on lisääntynyt Sodankylässä muutaman viime vuoden aikana. Maahanmuutto Sodankylään on ollut pääasiassa työperäistä.

Kotouttamisohjelma nivoutuu kuntastrategiaan ja hyvinvointikertomukseen. Suunnitelmassa otetaan kantaa siihen, millä toimenpiteillä maahanmuuttajien kotoutumista Sodankylässä edistetään ja miten maahanmuuttajien erityisiä tarpeita tuetaan kunnan yleisissä palveluissa. Sodankylän kunnanvaltuusto on 1.12.2016 tehnyt päätöksen 20 kiintiöpakolaisen vastaanottamisesta. Tehty päätös on aikaistanut edellisen kotouttamisohjelman päivitystä. Maahanmuuttajien koetaan rikastuttavan elämää Sodankylässä monella tavalla ja maahanmuuttajien halutaan kokevan itsensä tervetulleiksi ja täysivaltaisiksi kuntalaisiksi. Kotouttamisohjelman tavoitteena on keskustelun lisääminen ja maahanmuuttajien tarpeiden ja toiveiden kuuleminen sekä niihin vastaaminen toimenpideohjelman avulla. Kaikilla kuntalaisilla on mahdollisuus kommentoida Sodankylän kunnan kotouttamisohjelmaa 2017-2020 kunnan nettisivujen kautta. Ohjelma on kirjoitettu hallinnon ja perusturvatoimen henkilöstön yhteistyönä.

1.2 Laki kotoutumisen edistämisestä

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) on tullut voimaan 2011 ja siihen on tehty joitain muutoksia (1376/2014) esimerkiksi toimeentulotuen, omaehtoisen opiskelun ajalta maksettavan edun ja kotoutumista edistävään toimenpiteeseen osallistuneelle sattuneesta tapaturmasta maksettavien korvausten maksamisen osalta sekä eräiden kunnan maksamien toimeentulotukien ja muiden kustannusten korvaamisesta.

Lain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken (1§). Kotoutumislakia sovelletaan henkilöön, jolla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu voimassa oleva oleskelulupa Suomessa tai henkilöön, jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti ulkomaalaislain mukaisesti (2§).

Kotoutumislain 32§ mukaan kaikkien kuntien on laadittava kotoutumisen edistämiseksi kotouttamisohjelma, joka hyväksytään kunnanvaltuustossa, tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa ja otetaan huomioon kuntalain 110§ mukaista talousarviota ja taloussuunnitelmaa laadittaessa. Alueella toimivien viranomaisten on kunnan aloitteesta osallistuttava ohjelman laadintaan, toteutukseen ja seurantaan.

Kotouttamisohjelman sisällöstä määrätään kotoutumisen edistämisestä säädetyn lain 33§:ssä. Lapin maahanmuuttostrategia 2017 on laadittu Lapin ELY-keskuksen toimesta maakunnallisena monialaisena verkostoyhteistyönä ja sen tavoitteena oli linjata maahanmuuttoon ja kotouttamiseen liittyvää kehittämistyötä vuoteen 2017 mennessä. Tarkoituksena oli, että strategia toimii pohjana kunnissa laadittaville paikallistason kotouttamisohjelmille.

Sodankylän kunnan kotouttamisohjelma 2014-2017 laadittiin TE-toimiston (palvelujohtaja Eija Sokero), Kansaneläkelaitoksen (palvelupäällikkö Heli Toivanen), seurakunnan (diakoni Tiina Koski), poliisin, järjestöjen ja hankkeiden (Järjestökeskus Kitinen: projektipäällikkö Kaisa Kulmala, Mannerheimin lastensuojeluliitto: Johanna Mäki) sekä eri hallintokuntien (johtava lääkäri Hanna-Lena Sammela-Paasimaa, viestintä- ja henkilöstöpäällikkö Katja Mäntylä, rehtori Irja-Kaisa Lakkala, kirjastotoimen johtaja Tiina Heinänen, työsuunnittelija Marjut Hietanen, siht.) ja luottamushenkilöiden (perusturvalautakunnan puheenjohtaja Risto Niemi, sivistyslautakunnan puheenjohtaja Sanna Ylitalo, kunnanhallituksen edustaja Tuula Annala) välisenä monialaisena yhteistyönä. Puheenjohtajana toimi sosiaalityön johtaja Kati Aikio. Kotouttamisohjelman 2017-2020 päivittämistyössä ovat olleet mukana edustajat edellä mainituista virastoista, järjestöistä ja kunnan hallinnosta.

Maahanmuuttajille tiedotetaan kunnan palveluista pääasiassa samoin kuin muillekin kuntalaisille. Kotouttamisohjelma ja sen englanninkielinen käännös laitetaan kunnan internetsivuille. Kunnan sisällä kotouttamisesta tiedotetaan saattamalla kotouttamisohjelma kaikkien toimialojen tietoon, jotta kotouttamista voidaan tehdä monialaisena yhteistyönä.

1.3 Ulkomaalaisten osuus Sodankylässä

Sodankylän kunnassa ulkomaalaisten osuus väestöstä oli 1,2 % vuonna 2013 ja 1,3 % vuonna 2015. Koko maassa ulkomaalaisten osuus väestöstä oli 3,8 % vuonna 2013 ja vuoden 2015 lopussa 4,2 %.

Taulukko 1. Ulkomaalaisten osuus väestöstä Sodankylässä vuosina 2013-2015

vuosi	väestö 31.12	ulkomaalaisten osuus väestöstä %
2013	8884	1,2
2014	8820	1,3
2015	8782	1,3

Lähde: Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi, viitattu 30.11.2016

Taulukko 2. Syntyperältään ulkomaalaisia Sodankylässä

vuosi	väestö	% ulkomaalaisia	henkilöinä
2009	8872	0,8	71
2010	8801	0,9	79
2011	8796	0,9	79
2012	8815	1,0	88
2013	8884	1,2	97
2014	8820	1,3	114
2015	8782	1,3	114

Lähde: Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi, viitattu 30.11.2016

Taulukko 3. Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä/1000 asukasta

vuosi	henkilö/1000 asukasta
2009	6,7
2010	7,5
2011	7,8
2012	8,8
2013	11,3
2014	12,2
2015	12,6

Lähde: Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi, viitattu 30.11.2016

1.4 Keskeiset käsitteet

Maahanmuuttaja

Suomeen muuttanut henkilö, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnettyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity taikka jolle on myönnetty oleskelukortti. Yleiskäsite, joka koskee kaikkia eri perustein muuttavia henkilöitä.

Erityistä tukea tarvitseva

Maahanmuuttaja, joka tarvitsee tehostettuja kotouttamistoimenpiteitä erityisesti sairauden, vamman tai muun syyn vuoksi alentuneen toimintakyvyn, iän, perhetilanteen, luku- ja kirjoitustaidottomuuden tai muun vastaavan syyn perusteella.

Pakolainen

Ulkomaalainen, joka täyttää pakolaissopimuksen (SopS 77/1968) 1 artiklan vaatimukset eli henkilö, jolla on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. *Pakolaisaseman* saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka YK:n pakolaisjärjestö (UNHCR) katsoo olevan pakolainen.

Kiintiöpakolainen

YK:n pakolaisjärjestön pakolaiseksi katsoma henkilö, jolle on myönnetty maahantulolupa Suomeen valtion talousarviossa vahvistetun pakolaiskiintiön puitteissa.

Turvapaikanhakija

Henkilö, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta. Turvapaikka on pakolaiselle turvapaikkamenettelyssä myönnettävä oleskelulupa.

Ulkomaan kansalainen

Henkilö, joka asuu Suomessa vakinaisesti, mutta ei ole (vielä) Suomen kansalainen.

Oleskelulupa

Ulkomaalaiselle muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnettävä lupa toistuvasti saapua maahan ja oleskella maassa (ulkomaalaislaki 301/2004, 3§ 5.kohta). Ulkomaalainen (pl. pohjoismaiden kansalaiset sekä EU- ja ETA-jäsenmaiden kansalaiset) tarvitsee oleskeluluvan voidakseen oleskella Suomessa yli kolme kuukautta. Oleskelulupa voidaan myöntää mm. seuraavin perustein; perheside Suomeen, opiskelu, työnteko, suomalainen syntyperä, paluumuutto Suomeen, humanitaariset syyt tai muu erityinen syy.

Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa

Tällä tarkoitetaan Euroopan unionin jäsenvaltion kolmannen maan kansalaiselle myöntämää pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisten asemasta annetussa neuvoston direktiivissä 2003/109/EY, siten kuin se on muutettuna direktiivillä 2011/51/EU, määriteltyä asemaa ja oleskelulupaa (3§ 5.a.kohta, ulkomaalaislaki 301/2004, 13.9.2013/668).

Määräaikainen ja pysyvä oleskelulupa

Määräaikainen oleskelulupa myönnetään tilapäisluonteista (*tilapäinen oleskelulupa*) tai jatkuvaluonteista (*jatkuva oleskelulupa*) maassa oleskelua varten. Lupaviranomainen ratkaisee maassa oleskelun tarkoituksen ottaen huomioon ulkomaalaisen antamat tiedot maahan tulonsa tarkoituksesta. Pysyvä oleskelulupa on voimassa toistaiseksi. Pysyvään oleskelulupaan rinnastetaan myös pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa (33§, 301/2004).

Kotoutuminen

Maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteinen kehitys, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen.

Kotoutumissuunnitelma

Yksilöllinen tai perheen suunnitelma toimenpiteistä ja palveluista, joilla tuetaan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita tarvittavia tietoja ja taitoja.

Kotouttaminen

Kotoutumisen monialaista edistämistä ja tukemista viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla. Kotouttamisen tarkoituksena on antaa maahanmuuttajalle mahdollisimman nopeasti itsenäisen ja tasavertaisen kansalaisuuden vaatimat valmiudet.

Kotouttamisohjelma

Kunnan tai useamman kunnan yhdessä laatima ohjelma kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi. Ohjelma hyväksytään kunnanvaltuustossa ja sitä tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Ohjelma otetaan huomioon kuntalain mukaista talousarviota ja taloussuunnitelmaa laadittaessa.

Monikulttuurinen, monietninen

Etnisyys tarkoittaa yksilön ja ryhmän tapaa jäsentää itseään suhteessa toisiin. Etnisyys on sidoksissa tilanteisiin ja muuttuu ajan myötä. Monikulttuurisuuden rinnalla käytetään käsitteitä monietninen ja monikansallinen. Monietninen painottaa eri etnisten ryhmien ja eri kulttuuriryhmien muodostamaa yhteiskuntaa. Monikansallinen painottaa yhteiskunnan koostumusta eri kansallisuutta olevista henkilöistä, jotka voivat lainsäädännöllisestikin olla monikansallisia kaksoiskansalaisuuden myötä.

2. KOTOUTTAMISOHJELMAN 2014-2017 ARVIOINTI JA SEURANTA

2.1 Alkukartoitukset ja maahanmuuttajien tarpeet

Alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajien työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palveluiden tarpeet. Alkukartoituksessa selvitetään tätä tarkoitusta varten tarvittavat tiedot maahanmuuttajien aikaisemmasta koulutuksesta, työhistoriasta, kielitaidosta ja muusta työllistymiseen sekä kotoutumiseen vaikuttavasta seikasta.

TE-toimisto käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on rekisteröity työttömäksi työnhakijaksi. Kunta käynnistää alkukartoituksen silloin, kun maahanmuuttaja saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea, Kunta tai TE-toimisto voi käynnistää alkukartoituksen sitä pyytäneelle muulle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan. Kartoitus tulee käynnistää kahden kuukauden kuluessa pyynnöstä tai asiakkuuden alkamisesta.

Alkukartoituksen perusteella TE-toimisto tai kunta arvioi, tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumissuunnitelman. Mikäli kotoutumissuunnitelma tehdään, se on laadittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua ensimmäisen oleskeluluvan myöntämisestä tai oleskeluoikeuden rekisteröimisestä. Ensimmäinen suunnitelma laaditaan enintään yhden vuoden ajaksi. Maahanmuuttajalla on oikeus suunnitelmaan enintään kolmen vuoden ajan ja tarvittaessa aikaa voidaan pidentää kahdella vuodella.

Sodankylän kunnassa on ollut vain yksittäisiä maahanmuuttajia vuosina 2014-2016, joten tietosuojasyistä tarkempia tilastoja ei voi antaa. Muutamia alkukartoituksia ja kotoutumissuunnitelmia on kuitenkin tehty ja tarpeellisiin toimenpiteisiin ryhdytty.

Sodankylän TE-toimisto on myös tehnyt alkukartoituksia ja kotoutumissuunnitelmia, mutta niitä on ollut niin vähän, ettei tarkempia tilastoja voida tietosuojasyistä antaa.

2.2 Kotoutumissuunnitelmien laatiminen

Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jos hän on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettu työtön työnhakija tai jos hän saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea. Kotoutumissuunnitelma voidaan laatia myös muulle maahanmuuttajalle, jos hänen arvioidaan alkukartoituksen perusteella tarvitsevan suunnitelmaa kotoutumisen edistämiseksi.

Kotoutumissuunnitelma on yksilöllinen suunnitelma toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Kotoutumissuunnitelmassa voidaan sopia myös maahanmuuttajan oman äidinkielen opetuksesta, yhteiskuntaan perehdyttävästä opetuksesta, luku- ja kirjoitustaidon

sekä perusopetusta täydentävästä opetuksesta, kotoutumiskoulutuksesta ja muista kotoutumista yksilöllisesti edistävistä toimenpiteistä.

Kotoutumissuunnitelma laaditaan yhdessä TE-toimiston, kunnan ja maahanmuuttajan kanssa. Suunnitelman laadinta on aloitettava viimeistään kahden viikon sisällä alkukartoituksesta. Suunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon maahanmuuttajan omat kotoutumista edistävät tavoitteet. Suunnitelmassa TE-toimisto sopii maahanmuuttajan kanssa koulutuksesta, työhäusta ja sen tavoitteista sekä työnhakua tukevista ja työllistämistä edistävistä toimenpiteistä ja palveluista. Kunta sopii suunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa kotoutumista ja työllistymistä edistävistä kunnan palveluista tai muista toimenpiteistä, jos maahanmuuttaja ei mm. terveydentilansa, ikänsä tai perhesyiden vuoksi voi osallistua kotoutumista tukeviin työvoimapolitiittisiin palveluihin. Suunnitelmaa tarkistetaan vähintään kerran vuodessa.

Kunnan tulee laatia kotoutumissuunnitelma alaikäisen maahanmuuttajan kanssa, jos siihen on alaikäisen yksilöllisistä olosuhteista johtuva tarve. Kotoutumissuunnitelma laaditaan yhdessä lapsen tai nuoren ja hänen huoltajansa tai edustajansa kanssa. Kunnan tulee laatia myös perheen kotoutumissuunnitelma monialaisena yhteistyönä, jos perheen kokonaistilanne sitä edellyttää. Suunnitelman tarvetta arvioitaessa kiinnitetään erityistä huomiota lapsen tai nuoren kehitystä tukevan ja ohjaavan vanhemmuuden edellytyksiin ja vanhempien tuen ja koulutuksen tarpeisiin.

Kotoutumissuunnitelman mukaisiin toimenpiteisiin osallistumisen aikana maahanmuuttaja saa kotoutumistukena työmarkkinatukea ja toimeentulotukea.

Mikäli maahanmuuttaja kieltäytyy ilman pätevää syytä kotoutumissuunnitelman laatimisesta, sen tarkistamisesta tai osallistumasta kotoutumissuunnitelmassa sovittuun toimenpiteeseen, hänen oikeuttaan kotoutumistukena maksettavaan etuuteen voidaan rajoittaa työttömyysturvalain ja toimeentulotukilain puitteissa.

2.3 Kotouttamisohjelman toteutuminen ja kehittämiskohteet

Kotouttamisohjelman 2014-2017 päätavoite oli hyvien etnisten suhteiden ja kulttuurien välisen vuoropuhelun edistäminen. Maahanmuuttajien vähäisestä määrästä johtuen on vaikea arvioida, miten siinä on onnistuttu, mutta jatkossakin pyritään suhteiden parantamiseen ja kulttuurien välisen vuoropuhelun lisäämiseen. Tervetuloa Sodankylään -esite maahanmuuttajille ja uusille kuntalaisille on vielä suunnitteluvaiheessa, samoin kuin englanninkielinen sivusto kunnan kotisivuilla, missä kotouttamisohjelman englanninkielinen versio *Integration program 2014-2017* on ollut nähtävissä.

Kirjastossa on aloitettu syksyllä 2016 yhteistyössä Revontuliopiston kanssa suomen peli-ilta, johon on torstaisin kokoontunut kymmenkunta henkilöä harjoittamaan suomen kielen taitoaan. Lokakuun viimeisenä päivänä järjestettiin erityisesti lapsille ja nuorille suunnattu *Halloween* -tapahtuma, johon toivottiin myös Sodankylässä asuvien englantilaisten, amerikkalaisten ja kanadalaisten perheiden lasten osallistuvan. Tapahtumassa pukeuduttiin

perinteisiin asuihin ja luettiin yhdessä kauhukertomuksia ja kummitustarinoita. Kirjastoon on hankittu *Library PressDisplay* –palvelun etäkäyttöohjelma, jonka avulla on mahdollisuus päästä lukemaan yli 2000 lehteä yli 50 kielellä kotikoneelta kirjastokortin ja tunnusluvun avulla. Kirjastossa on saatavilla vieraskielistä kirjallisuutta mm. pohjoismaisilla kielillä, englanniksi, venäjäksi ja saksaksi. Helsingin Monikielinen kirjasto palvelee koko maata ja sieltä voidaan tilata siirtokokoelmia yli 80 eri kielellä.

Maahanmuuttajien kielikoulutusta on järjestetty jatkuvana opetuksena Revontuli-opistossa, esimerkiksi suomen kielen alkeet, jatkokurssi ja intensiivikurssi syksyllä 2014 (yhteensä 22 opiskelijaa), suomen kielen alkeis- ja jatkokurssit vuonna 2015 (syksy 18, kevät 16 opiskelijaa), *Everyday Finnish* –kurssi keväällä 2016 (8 opiskelijaa). Syksyllä 2016 ei suomen kielen jatkokurssi toteutunut, mutta uutena kurssina on alkanut suomen peli-ilta kirjastossa, missä pelataan lautapelejä, tietokilpailuja, sananselitystä ja harrastetaan musiikkia. Peli-ilta on tarkoitettu kaikille niille, joiden suullinen kielitaito kaipaava kohentamista ja sanavarasto laajentamista.

Sodankylässä on vuosina 2013-2016 esi- ja perusopetuksessa ollut vain muutamia yksittäisiä maahanmuuttajaoppilaita. Kontaktihenkilönä on toiminut rehtori Irja-Kaisa Lakkala Aleksanteri Kenan koululla, jossa on järjestetty valmistavaa opetusta (Valo) maahanmuuttajaoppilaille jatkuvana opetuksena.

Maahanmuuttajaperheiden sopeutumista arkeen on tuettu lapsiperheiden kotipalvelun ja neuvolan perhetyön avulla.

Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL) on järjestänyt isä-lapsi-toimintaa, Terho-kerhoja ja luontoretkeä erityisesti myös maahanmuuttajaperheisiin kohdistettuina.

Järjestökeskus Kitinen ry:n kaikissa tapahtumissa on huomioitu maahanmuuttajat; kaikki esitteet ovat saatavilla myös englanninkielisinä, afrikkalainen kahvila ja ravintolapäivä on järjestetty muutaman kerran, samoin Suomi-Unkari-seuran ja Suomi-Venäjä-seuran ravintolapäivät. Muista jäsenjärjestöistä esimerkiksi Vapaaseurakunta on järjestänyt Puhutaan suomea hitaasti –tapahtumia säännöllisesti. Tulevaisuudessa pyritään entisestään lisäämään vieraiden kulttuurien tuntemusta ravintola-, kahvila- ja muiden yhteisten tapahtumien avulla. Suunnitelmissa on perustaa Järjestökeskus Kitinen ry:n tiloihin kansainvälinen kahvila, joka kokoontuisi sunnuntai-iltaisina ja missä kaikki sodankyläläiset ja muualta tänne muuttaneet voisivat tavata toisiaan. Paikalliset asukkaat voisivat myös harjoittaa vieraan kielen taitojaan ja tutustua muihin kulttuureihin vapaan yhdessäolon lomassa.

Sodankylän kunnan yhdessä muiden tahojen kanssa järjestämä Luosto Classic –tapahtuma on vuosittainen ulkoilmakonsertti -tapahtuma Luostolla, jota mm. kaivosyhtiöt ovat tukeneet ja ohjanneet näin työntekijöitään musiikkiharrastuksen pariin. Tapahtuman englanninkielisten esitteiden ja nettisivujen avulla on pyritty tavoittamaan matkailijoiden lisäksi myös kunnassa asuvia maahanmuuttajia.

Sodankylän seurakunta on järjestänyt monikulttuurisia joulujuhlia ja muita teemailtoja. Perhekerhoissa ja muissa lasten ja perheiden toiminnoissa on maahanmuuttajat huomioitu englanninkielisinä osioina esimerkiksi hartauksissa ja kaikessa mahdollisessa kanssakäymisessä tilaisuuden aikana. Vastaavanlaista toimintaa aiotaan järjestää jatkossakin ja tarpeen mukaan lisätä englannin ja mahdollisesti muiden vieraiden kielten käyttöä. Monikulttuuriset illat esimerkiksi ruokailun merkeissä ovat olleet antoisia ja yhdistäviä kansallisuuteen, kieleen ja vakaumukseen katsomatta ja ne ovat jatkossakin kaikille avoimia.

Kotouttamisohjelman toteutumisesta on seurattu perusturvan sosiaalipalveluissa ja laajempi työryhmä on kokoontunut kerran vuodessa pohtimaan kotouttamistyön onnistumista ja toiminnan tulevaa kehittämistä.

3. KOTOUTTAMISPALVELUT SODANKYLÄN KUNNASSA

Kunnalla on yleisvastuu ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä, suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla. Kunnan on huolehdittava kunnan palvelujen soveltumisesta myös maahanmuuttajille. Lisäksi kunnan on huolehdittava siitä, että maahanmuuttajille kotoutumislaisissa tarkoitetut toimenpiteet ja palvelut järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Kunnan on huolehdittava oman henkilöstönsä osaamisen kehittämisestä kotouttamisessa.

Sodankylän kunnanvaltuusto teki päätöksen kiintiöpakolaisten vastaanottamisesta 1.12.2016 ja Sodankylän kunnanhallitus vastaa päätöksen toimeenpanosta. Hyvinvointikoordinaattori toimii kunnan johtoryhmän jäsenenä ja yhdyshenkilönä muihin viranomaisiin ja järjestöihin pakolaisasioissa. Sodankylän kunnassa maahanmuuttokoordinaattori toimii työparina pakolaisten vastaanotossa sekä toimii kotouttamisen ympärille luodussa verkostossa. Sodankylän kunta toimii aktiivisesti Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen organisoimassa maakunnallisessa yhteistyöverkostossa.

Sodankylässä maahanmuuttajien palvelut järjestetään kunnan normaalien palvelujen ja toimintojen kautta. Tarvittaessa maahanmuuttajien erityistarpeet huomioidaan monialaisen yhteistyön avulla. Peruspalveluissa varmistetaan henkilöstön osaaminen eri kieli- ja kulttuuritaustaisten ihmisten kohtaamisessa ja ohjeistetaan henkilöstöä tulkkipalveluiden käyttämiseen. Valtuuston päätös vastaanottaa kuntaan 20 kiintiöpakolaista edellyttää henkilöstön kouluttamista eri kulttuurien kohtaamiseen.

3.1 Sosiaali- ja terveystoimen palvelut

Kunnassa asuvilla kotoutumislain määrittelemillä maahanmuuttajilla on oikeus saada sosiaali- ja terveystoimen palveluja samoin perustein kuin muillakin kunnan asukkailla. Sosiaalityö vastaa kotoutumissuunnitelman tekemisestä maahanmuuttajalle yhdessä TE-toimiston kanssa. Sosiaali- ja terveystoimessa järjestetään maahanmuuttajien palvelut ja toimenpiteet nykyisin voimavaroin normaalin potilas/asiakastyön puitteissa.

Aikuissosiaalityö voi kattaa ohjaamista perustoimeentulotuen hakemiseen Kelalta tai täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen hakemiseen ohjausta kunnalta, aktivointia työhön tai koulutukseen, asiakassuunnitelman laatimista sekä tiedon antamista muista tarjolla olevista palveluista kuten työvoima- ja elinkeinotoimistosta, maahanmuutto-koordinaattorin palveluista, kunnan talous- ja velkaneuvonnasta sekä eri hoitopalveluista (päihde-, mielenterveys- ja muut terveyspalvelut). Toimeentulotuen soveltamisohjeissa on yksilöity eri maahanmuuttajaryhmät ja heidän oikeutensa saada toimeentulotukea.

Kotoutumislakia alle 18-vuotiaaseen sovellettaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota lapsen etuun ja hänen kehitykseensä. Lapsen etua arvioitaessa on huomioitava lastensuojelulain säännökset. Lapsi- ja perhetyö tarjoaa maahanmuuttaja-asiakkaille samoja palveluja kuin muille kuntalaisille, esimerkiksi lastensuojelun avohuollon tukitoimia sekä lapsiperheiden kotipalvelua.

Sodankylän terveyskeskus tarjoaa maahanmuuttajille heidän tarvitsemansa terveyden- ja sairaanhoitopalvelut kuten muillekin kuntalaisille. Maahanmuuttaja voidaan ohjata terveyspalveluiden piiriin kotoutumissuunnitelman teon yhteydessä maahanmuuttajan ikä ja terveydentila huomioon ottaen. Maahanmuuttajille tarjotaan samoja terveyspalveluja kuin muillekin kuntalaisille mm. lääkärin ja hoitajien vastaanottopalveluja, laboratorio-näytteenottoa, kuntoutusta, hammashoitoa sekä mielenterveystoimiston palveluja. Neuvolan perhetyö on pakolaisperheille olennainen palvelu.

3.2 Sivistyspalvelut

Varhaiskasvatus

Sodankyläläisen varhaiskasvatuksen painotusalueina ovat pohjoinen kulttuuri ja luontokasvatus sekä liikunta kaikissa muodoissaan. Kunnallisen päivähoiton vaihtoehtoina on kotihoidontuki tai yksityisen hoidon tuki, minkä lisäksi on yksityisen hoidon tuen kuntalisä. Maksutonta esiopetusta (19h/vk.) järjestetään päiväkodeissa ja kouluilla. Sivukylien esiopetus järjestetään pääsääntöisesti yhdysluokissa.

Sodankylässä on kolme päiväkotia. Sodankylässä päivähoito on järjestetty niin, että pienet lapset pääsevät perhepäivähoitoon ja isommat lapset päiväkotiin. Paulaharjun päiväkodissa järjestetään erityispäivähoitoa pienryhmissä. Poikkijoen päiväkoti tarjoaa ympäri-vuorokautista hoitoa niille lapsille, joiden vanhemmat/vanhempi tekee vuorotyötä. Poikkijoen päiväkodilla toimii päiväkodin lisäksi perhepäivähoidon varahoitoryhmä ja perhepäivähoidonohjaajan toimipiste. Varhaiskasvatus tarjoaa lastentarhaopettajan vetämää leikkitoimintaa kirkonkylällä kaksi kertaa viikossa kolmen tunnin ajan. Vuotsossa toimii saamenkielinen kielipesä lapsille, kielipesää vetää saamenkielinen lastentarhanopettaja. Kirkonkylällä on aloittanut saamenkielinen päivähoitoryhmä syksyllä 2016.

Varhaiskasvatuspalveluissa on 2009/2010 vuodesta alkaen otettu vastaan ulkomaalais-taustaisia lapsia kaivostoiminnan kasvun myötä. Henkilökuntaa on koulutettu eri kieli- ja kulttuuritaustaisten henkilöiden kohtaamiseen. Maahanmuuttajien palvelut järjestetään normaalien palvelujen ja toimintojen kautta. Lapselle voidaan osoittaa varhaiskasvatuksen

päivähoitopaikka joko päiväkotiryhmästä, perhepäivähoidosta tai leikkitoiminnasta huomioiden lapsen ikä ja tarpeet. Tavoitteena on ns. tavallisen arkirytmien muodostuminen lapsen päivään turvallisessa ympäristössä ikäistensä lasten seurassa.

Esi- ja perusopetus

Sodankylässä perusopetus huomioi pohjoiset elinolosuhteet ja vahvistaa oppilaan lappilaista sekä suomalaista kulttuuri-identiteettiä. Jokaisella sodankyläläisellä on oikeus tasa-arvoiseen kohteluun, uskonnon ja omantunnon vapauteen, oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin. Perusopetuksen tavoitteena on antaa oppilaille valmiudet elämiseen Sodankylässä, Suomessa ja maailmalla. Opetuksessa korostuvat ilmasto, luonto, elinkeinot, harrastukset ja saamelaisuus kansainvälisyyden rinnalla.

Sodankylässä järjestetään esi- ja perusopetusikäisille oppilaille peruskoulun valmistavaa opetusta (Valo)¹ niille maahanmuuttajataustaisille oppilaille, joiden taidot eivät riitä perusopetuksen ryhmässä opiskeluun. Oppilas integroidaan yleisopetuksen ryhmään heti, kun hänellä on riittävä suomen kielen taito oppiaineen opiskeluun yleisopetuksen ryhmässä. Sodankylän kunnanhallitus on keväällä 2015 perustanut Aleksanteri Kenan kouluun maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opettajan viran. (Lisätiedot: Aleksanteri Kenan koulu, rehtori Irja-Kaisa Lakkala. ks. liite 1).

Oppilas- ja opiskelijahuolto toteutetaan esikouluikäisestä toisen asteen opiskelijaan suunnatuilla palveluilla. Oppilas- ja opiskelijahuolto jakautuu suunnitelmalliseen yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon. Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta on perusopetuslain alaista ja se on suunnattu 1. – 2. luokan oppilaille sekä erityisen tuen päätöksen saaneille 3. – 9. luokan oppilaille. Toiminnan järjestämisestä ja koordinoinnista vastaa kunnan vapaa-aikatoimi. Koulun kerhotoiminnan tavoite on tukea lapsen ja nuoren kasvua ja kehitystä perusopetuslain mukaisesti. Kerhot liittyvät useimmiten liikuntaan ja kädentaitoihin.

Tukioppilastoiminta on Sodankylän perusasteen yläluokilla toimiva tukijärjestelmä, joka perustuu vertaistuen ajatukseen. Tukioppilas on vapaaehtoinen oppilas, joka haluaa toimia kouluyhteisön hyväksi ja auttaa muita oppilaita. Tukioppilastoiminnan tavoitteena on edistää hyviä toverisuhteita, kouluviihtyvyyttä, yhteisvastuuta sekä turvallista ja kannustavaa ilmapiiriä koulussa.

Lukiokoulutus

Sodankylän lukio on yleissivistävä toisen asteen oppilaitos, jossa opiskelu tuottaa opiskelijoille jatko-opintokelpoisuuden korkea-asteen opintoihin.

Lapin ammattiopisto

Toisen asteen koulutusta tarjoaa Rovaniemen koulutuskuntayhtymän ylläpitämä Lapin ammattiopisto. Lapin ammattiopistossa Sodankylän toimipisteessä tarjotaan myös valmentavaa ja ohjaavaa koulutusta kuten Ammattistartti ja Valmentava ja kuntouttava koulutus (VaKu).

---

1. Irja-Kaisa Lakkala: Maahanmuuttajaopetus Aleksanteri Kenan koulussa. Lapin yliopisto 2013, julkaisematon.

Sompion kirjasto

Sompion kirjasto on Sodankylän, Savukosken ja Pelkosenniemen yhteinen kirjastolaitos, jonka hallinnosta vastaa Sodankylän kunta. Jokaisessa kunnassa on pääkirjasto, Sodankylässä lisäksi kirjastoauto ja Savukoskella kaksi lainausasemaa. Sompion kirjaston tavoitteena on edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia sivistykseen, tiedon hankintaan ja virkistykseen. Sompion kirjasto on osa Lapin kirjasto –kimppaa.

Sompion kirjasto tarjoaa asiakkailleen lainattavaksi kirjoja, e-kirjoja, elokuvia, musiikkia, nuotteja, aikakaus- ja harrastelehtiä ja sanomalehtiä. Lisäksi on tarjolla sähköisiä lehtiä. *Library PressDisplay* -palvelu tarjoaa pääsyn noin 2000 sanomalehteen 92 maasta yli 50 kielellä. Lehdet ovat luettavissa ilmestymispäivänä ja suurin osa vielä 60-90 päivän ajan ilmestymisestä. *PressDisplayta* voi käyttää kotikoneelta kirjastokortin ja tunnusluvun avulla. Kirjaston kokoelmissa on myös muuta vieraskielistä aineistoa. Monikielinen kirjasto Helsingissä palvelee koko maata ja sieltä voidaan tilata siirtokokoelmia yli 80 kielellä.

Sodankylän kirjaston tilat palvelevat kuntalaisia myös itsepalvelukäytössä. Lehtisaliin voi saada sähköisen avaimen ja tila on käytössä joka päivä klo 7-22 välisenä aikana. Kirjastossa on myös itsepalvelukokoustila, jota voi käyttää samoin sähköisellä avaimella. Kirjastossa voi käyttää tietokoneita ja saada apua tiedonhakuun. Kirjaston verkkopalvelu palvelee asiakkaita 24/7.

Vapaa-aika- ja kulttuuripalvelut, nuorisovaltuusto

Sodankylän kunnan vapaa-aikatoimen tavoitteena on turvata kuntalaisille mahdollisimman monipuolinen liikunta-, nuoriso- ja kulttuuriharrastustarjonta, toimiva vapaa-ajan kenttä, kaikki ikäluokat huomioiva palveluverkosto, ympäristön ja olosuhteet hyödyntävä toiminta, joka mukautuu yhteiskunnallisiin muutoksiin. Vapaa-aikatoimen strategiana on kehittää vapaa-aikajärjestöjen kanssa yhteistyöhön tukeutuva monitahoinen toimintaverkosto sekä tarjota monipuolisia liikunta-, nuoriso- ja kulttuuritoimen palveluja.

Kulttuuritoimen tärkeä tavoite on taidekasvatuksen kehittäminen ja saavutettavuuden lisääminen Sodankylän kunnassa. Sodankylän kulttuuritoimi organisoii vuosittain lapsille ja nuorille tarkoitettuja taide- ja kulttuuritapahtumia yhteistyössä eri kulttuuriyhdistysten ja koulujen kanssa. Tärkeimmät vuosittaiset tapahtumat ovat kesäkuun alkupuolella järjestettävä lasten ja nuorten taideleiri sekä lokakuussa järjestettävä lasten ja nuorten kulttuuriviikko.

Sodankylän kunnan nuorisovaltuusto on kunnanvaltuuston alainen poliittisesti sitoutumaton sodankyläläisten nuorten vaikuttajien ryhmä. Nuorisovaltuusto antaa yhteiskunnallisesta toiminnasta kiinnostuneille nuorille mahdollisuuden vaikuttaa ja oppia vaikuttamista sekä yhteiskunnallista toimintaa. Maahanmuuttajanuoria pyritään saamaan mukaan kunnan vapaa-ajan, kulttuuri- ja nuorisotoimen sekä nuorisovaltuuston toimintaan.

Nuorisotyö

Sodankylän kunnan nuorisotoimen painopistealueena on lasten terveen ja turvallisen kasvun tukeminen. Sodankylän nuorisotoimen erityisnuorisotyön toimintamuotona ovat mm. tukihenkilötoiminta, perhetyö, pienryhmätoiminta, kuntouttava työtoiminta, työelämä-

valmennus ja yksilöohjaus. Näitä toimintamuotoja toteuttaa etsivä nuorisotyöntekijä yhdessä nuorisotoimen henkilökunnan kanssa.

Nuorisotoimen toimitilat sijaitsevat entisen Kitisenrannan koulun tiloissa. Samoissa tiloissa sijaitsee nuorisotalo NetC@, jonka yhteyteen sijoittuvat nuorisotoimen aktiviteetit. Talossa nuorilla on mahdollisuus viettää vapaa-aikaansa ja harrastaa erilaisia asioita. Nuorisotoimen toiminnat on suunnattu 12-29 -vuotiaille. Nuorisotoimi tarjoaa avointa toimintaa, kerhotoimintaa, tapahtumia ja leirejä. Avoin toiminta on suunnattu 13 - 17 -vuotiaille. Sodankylässä tehdään myös koulunuorisotyötä, jonka tavoitteena on mielekkäiden välituntiaktiviteettien etsiminen nuorten kanssa ja niiden toteuttaminen sekä teematuntien järjestäminen. Tarvittaessa nuorisotyöntekijät järjestävät pienryhmätoimintaa sekä osallistuvat oppitunneille.

Nuorisotiloissa toimivat tyttö-, media-, sähkö-, moottori-, kaukalopallo- ja ala-asteikäisten kerhot sekä talotoimikunta. Kerhot ovat pääsääntöisesti iltapäiväkerhoja, jotka kokoontuvat iltaisin ennen kello 18.00. Erityistä maahanmuuttajanuorille tarkoitettua toimintaa ei ole vielä suunniteltu, mutta kaikki nuoret ovat tervetulleita harrastamaan yhdessä ja osallistumaan tapahtumien ja tulevan toiminnan suunnitteluun.

3.3 Asuntopalvelut

Maahanmuuttajilla on oikeus saada vuokra-asunto kunnasta samoin perustein kuin muillakin kuntalaisilla. Asuntotoimen tavoitteena on turvata puutteellisesti asuvien ja asunnottomien sodankyläläisten asunnon saanti. Asukkaiden valinnan perusteena aravavuokra-asuntoihin on sosiaalinen tarkoituksenmukaisuus ja taloudellinen tarve. Valtioneuvosto vahvistaa tarkemmat asukkaiden valintaperusteet sekä ne perusteet, joiden nojalla voidaan erityisestä syystä tilapäisesti poiketa valintaperusteista.

3.4 Tekniset palvelut

Teknisen toimen tehtävänä on tarjota kuntalaisille ja yrityksille sekä loma-asukkaille kestävän kehityksen mukainen, viihtyisä, turvallinen ja toimiva asuin- ja toimintaympäristö ja vastata kunnan kiinteän ja irtaimen omaisuuden hoidosta, sisäisestä ja ulkoisesta tilojen vuokraamisesta, kiinteistönhoidosta, tuottaa ruoka-, siivous- ja laitoshuoltopalvelut sekä hoitaa ympäristöön ja rakentamiseen kohdistuvat tehtävät joustavalla ja asiakaslähtöisellä palvelulla. Teknisen toimen palvelut maahanmuuttajille järjestetään nykyisin voimavaroin hyödyntäen olemassa olevia palveluja kuten muillekin kuntalaisille.

3.5 Tulkkaus- ja käännöspalvelut

Suomea taitamattomalle maahanmuuttajalle järjestetään tarvittaessa lain edellyttämät tulkkauspalvelut, jotka mahdollistavat tasavertaisen asioimisen viranomaisen kanssa. Nämä palvelut takaavat sekä asiakkaan että palveluja tarjoavan viranomaisen työntekijän oikeusturvan ja ovat edellytyksenä suomalaisen yhteiskuntaan kotouttamisessa. Kotoutuslain 5§:n mukaan viranomaisen on huolehdittava asian tulkitsemisesta ja kääntämisestä, jos maahanmuuttaja ei osaa kielilain (423/2003) mukaan viranomaisessa

käytettävää suomen tai ruotsin kieltä taikka hän ei vammaisuutensa tai sairautensa vuoksi voi tulla ymmärretyksi asiassa, joka voi tulla vireille viranomaisen aloitteesta. Viranomaisen huolehtii mahdollisuuksien mukaan tulkitsemisesta ja kääntämisestä myös muussa maahanmuuttajien oikeuksia ja velvollisuuksia koskevassa asiassa. Asia voidaan tulkita tai kääntää sellaiselle kielelle, jota maahanmuuttajan voidaan todeta asian laatuun nähden riittävästi ymmärtävän.

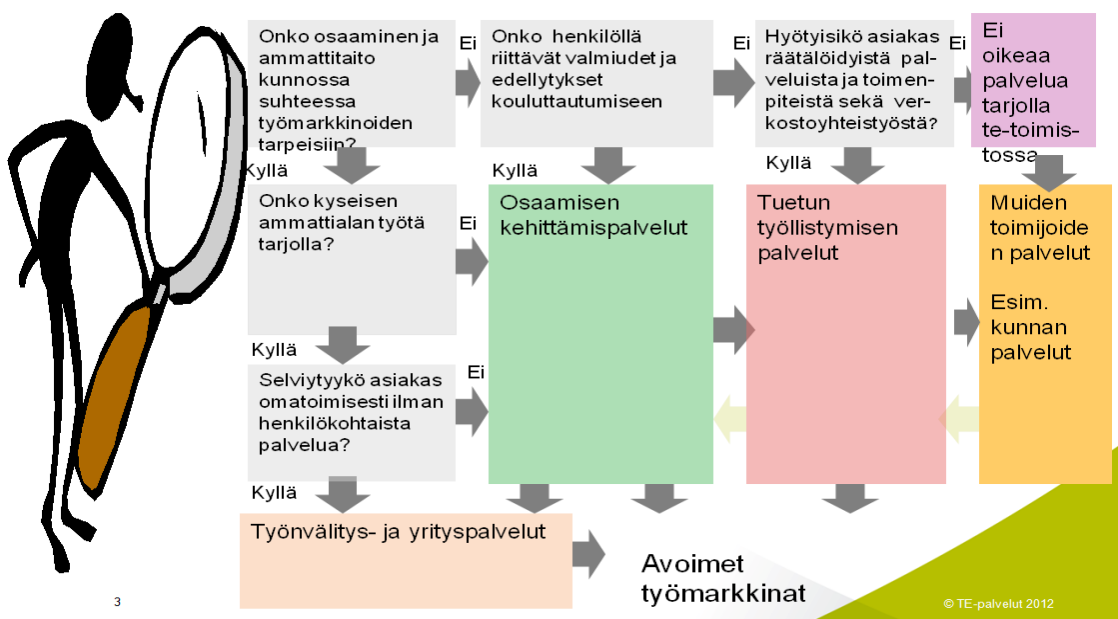
Viranomaisen on hankittava ja kustannettava tulkki tai huolehdittava kustannuksellaan kääntämisestä asioissa, jotka voivat tulla vireille viranomaisen aloitteesta. Pakolaisten osalta tulkitsemiskustannukset korvataan valtion varoista ilman määräaika silloin, kun ne liittyvät henkilölle järjestettyihin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin, kotoutumissuunnitelman laatimiseen, maahantulon alkuvaiheen kotoutumispalvelujen käyttöön, perehdyttämiseen kunnan palveluihin sekä koulun tai päivähoiton ja kodin väliseen yhteistyöhön. Tulkkina tulee käyttää ammattitaitoista asioimistulkkia, ei asiakkaan aviopuolisoa, sukulaista tai tuttavaa, eikä koskaan lasta.

Sodankylän kunta ostaa tulkkaus- ja käännöspalvelut. Sopimus koskee tulkkaus- ja käännöspalveluja suomen kielestä vieraaseen kieleen ja vieraasta kielestä suomen kieleen. Asioimistulkkauksissa palvelun tilaus tapahtuu puhelimitse, minkä jälkeen palveluntuottaja vahvistaa tulkkien saatavuuden sähköpostitse. Tulkit työskentelevät myös virka-ajan ulkopuolella ja viikonloppuisin.

4. KOTOUTTAMISPALVELUT MUILTA VIRANOMAISILTA JA TAHOITA

4.1 TE-toimisto

Työnhakija-asiakkaan palvelut palvelutarpeen mukaan

Lapin TE-toimiston toimipaikat sijaitsevat Enontekiöllä, Ivalossa, Kemissä, Kemijärvellä, Kittilässä, Kolarissa, Muoniossa, Pellossa, Posiolla, Rovaniemellä, Sallassa, Savukoskella, Sodankylässä, Torniossa ja Ylitorniolla.

Maahanmuuttajapalvelut on integroitu osaksi normaalia TE-toimiston palvelua huomioiden kuitenkin maahanmuuttajien erityistarpeet. Päätoimisia maahanmuuttajien työllistymiseen erikoistuneita asiantuntijoita on viisi ja he ovat sijoittuneet tuetun työllistymisen palveluihin. Muilla palvelulinjoilla osalla virkailijoista tehtävänkuvaan kuuluvat myös maahanmuuttaja-asiakkaiden palvelut. Kotoutumisen koordinaatio on keskitetty tuetun työllistymisen palveluihin, joissa palveluista vastaa palvelujohtajan ja palveluesimiehen lisäksi viisi asiantuntijaa. Kotoutumiskoulutuksen vastuu on osaamisen kehittämisen palvelujohtajalla.

Kotoutumiskoulutus toteutetaan pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena siten kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetään. Kotoutumiskoulutusta voidaan järjestää myös omaehtoisena opiskeluna. ELY-keskus vastaa työvoimakoulutuksena toteutettavan kotoutumiskoulutuksen järjestämisestä toimialueellaan. Kotoutumiskoulutuksena oppivelvollisuusiän ylittäneelle maahanmuuttajalle järjestetään suomen tai ruotsin kielen opetusta ja tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opetusta sekä muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia. Kotoutumiskoulutuksen kielellisenä tavoitteena on, että maahanmuuttaja saavuttaa suomen tai ruotsin kielessä toimivan peruskielitaidon.

Maahanmuuttaja-asiakkaita koskevat samat palveluperiaatteet kuin muita asiakkaita. Maahanmuuttaja-asiakkaiden palveluissa huomioidaan asiakkaiden erityistarpeet, esimerkiksi tulkkaukspalvelut. Palveluun varataan yleensä keskimääräistä pidemmät vastaanottoajat ja TE-palveluita kaikkienensa voidaan räätälöidä hyvinkin joustavasti maahanmuuttaja-asiakkaiden palvelutarpeita vastaaviksi.

Kotoutumislain mukaisesti Lapin TE-toimisto osallistuu kotouttamisen kehittämiseen monialaisena yhteistyönä alueen viranomaisten ja eri toimijoiden kanssa. TE-toimisto vastaa maahanmuuttajien työllistymistä ja kotoutumista edistävästä ja tukevasta työvoimapalveluista ja muista toimenpiteistä työnhakijaksi ilmoittautuneille maahanmuuttajille räätälöiden palveluja siten, että ne soveltuvat maahanmuuttajille. Maakunnallisena monialaisena verkostoyhteistyönä laadittu Lapin maahanmuuttostrategia 2017 ohjaa Lapin TE-toimiston maahanmuuttajapalvelujen toimeenpanoa kaikilla TE-toimiston palvelulinjoilla.

4.2 Kansaneläkelaitos KELA

Kela hoitaa Suomessa asuvien perusturvaa eri elämäntilanteissa. Kelan asiakkaita ovat kaikki Suomessa asuvat sekä ulkomailla asuvat Suomen sosiaaliturvan piiriin kuuluvat henkilöt. Kelan hoitamaan sosiaaliturvaan kuuluvat lapsiperheiden tuet, sairausvakuutus, kuntoutus, työttömän perusturva, asumistuki, opintotuki, perustoimeentulotuki ja vähimmäiseläkkeet. Lisäksi Kela huolehtii vammaisuuksista, sotilasavustuksista sekä maahanmuuttajan tuesta. Kelan tehtävänä on myös

- tiedottaa etuuksista ja palveluista
- harjoittaa sosiaaliturvan kehittämistä palvelevaa tutkimusta
- laatia etuuksien ja toiminnan ennakoinnissa ja seurannassa tarvittavia tilastoja, arvioita ja ennusteita
- tehdä ehdotuksia sosiaaliturvaa koskevan lainsäädännön kehittämiseksi

Kela palvelee verkossa, puhelimessa ja toimistossa, myös ajanvarauksella. Maahanmuuttajien palveleminen toteutetaan samaa palvelumallia noudattaen kuin muissakin asioinneissa eli asiakas ottaa yhteyttä Kelaan tarvitessaan Kelan tukia itse valitsemaansa palvelukanavaa pitkin. Mikäli asiointiin tarvitaan tulkkia, Kela tarvittaessa hankkii tulkkipalvelun asiointia varten.

4.3 Sodankylän seurakunta

Sodankylän seurakunta auttaa hengellisissä, aineellisissa ja sosiaalisissa asioissa yhteistyössä muiden auttajatahojen kanssa. Toiminnassa sekä kunnioitetaan maahanmuuttajien uskonnollista vakaumusta että tarjotaan mahdollisuutta tutustua evankelisluterilaiseen kirkkoon. Seurakunnan toiminnasta kiinnostuneita pyritään ohjaamaan pääasiassa jo käynnissä olevaan toimintaan. Tarvittaessa maahanmuuttajia voidaan kohdata erityisesti esim. avoimien ovien toiminnassa. Kotouttamisohjelman tavoitteita toteutetaan seuraavilla vastuualueilla: yleinen seurakuntatyö, diakoniatyö, nuoriso- ja rippikoulutyö, lapsityö, evankelioimis- ja lähetystyö. Seurakunta tekee tiivistä yhteistyötä kunnan eri toimialojen ja eri järjestöjen kanssa. Seurakunnalla ei ole erityisiä suunnitelmia pakolaisten vastaanottamiseen, mutta diakoniatyön puitteissa voidaan auttaa hätäavun omaisesti esimerkiksi ruoka- tai vaateavun muodossa.

4.4 Seitäsäätiö

Seitäsäätiö toimii Sodankylän kunnan alueella työllistymisen edistämiseksi ja työelämän taitojen kartuttamiseksi. Sodankylän kunta, Kela ja muut toimijat ostavat valmennus-, koulutus- ja kuntoutuspalveluja Seitäsäätiöltä, jonka tarkoituksena on edistää eri henkilöryhmien työllistymisen edellytyksiä, toimia heidän työkykyisyytensä ja ammattitaitonsa ylläpitämiseksi ja parantamiseksi sekä henkisen, fyysisen ja sosiaalisen hyvinvointinsa kohottamiseksi. Erityisesti nuorille suunnattua toimintaa tarjoaa Kipinän Starttipaja ja kohtaamispaikka Potkuri Kitisenrannan koululla sekä Nuorten työelämäosallisuuden ja sosiaalisen kuntoutuksen kehittämisen ohjelma SOKU. Säätiöllä on seitsemän eri valmennusyksikköä; ATK- ja mediapaja, Café Andreas, Ekoterminal, Puutyöpaja, Kodinhuoltopalvelut, Kuljetuspalvelut ja Taitopaja. Seitäsäätiöllä on ollut myös kansainvälistä toimintaa ja tulevat maahanmuuttajat voivat osallistua toimintaan yksilöllisten tarpeidensa mukaan.

4.5 Revontuliopisto

Revontuliopisto on Kittilän, Enontekiön ja Sodankylän kuntien yhteinen kansalaisopisto, jonka hallinnollinen keskus on Kittilässä. Kansalaisopiston tehtävänä on toteuttaa

asukkaiden tarpeisiin perustuvaa, kaikkien saatavilla olevaa yleissivistävää koulutusta, joka antaa tilaisuuden itsensä omaehtoiseen kehittämiseen, elinikäiseen oppimiseen, opiskelutaitojen ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseen sekä tukee fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Kuntalaisilla on mahdollisuus esittää toiveita kielikoulutuksen suhteen. Suomen kielen alkeis- ja jatkokursseja järjestetään tulevaisuudessa tarpeen mukaan.

4.6 Järjestökeskus Kitinen ry.

Järjestökeskus Kitinen ry. toimii Sodankylässä järjestöjen yhteisenä matalankynnyksen kohtaamis- ja kokoontumispaikkana, esim. kahvila- ja ruokakulttuurin edistämisessä. Tarkoituksena on laatia järjestöjen kotoutumistarjotin maahanmuuttajille yhteistyössä eri järjestöjen ja seurakuntien kanssa. Järjestöt toimivat vapaaehtoisuuden pohjautuen ja pystyvät nopeastikin reagoimaan muuttuviin tilanteisiin.

Vapaaehtoiset voivat toimia ns. kummeina paikkakunnalle muuttaneille pakolaisille, esim. kauppa-asioiden hoitamisessa, paikkakuntaan tutustumisessa, asioimisessa ja kielen oppimisessa. Pakolaisten tutustuminen Järjestökeskuksen toimintaan mahdollistuu esim. perhetyön Avoin olkkari –toiminnan avulla eli hyödynnetään jo olemassa olevia tapahtumia ja kokoontumisia. Tärkeätä on vapaaehtoisille järjestettävä koulutus ja perehdytys mm. kulttuurierojen kohtaamiseen.

Sodankylässä toimivista järjestöistä esimerkiksi Sodankylän Tanssi ry. on tanssiharrastuksen tukemiseksi perustettu yli kolmekymmentä vuotta vanha yhdistys, joka järjestää tanssiteatterikursseja ja niiden päätteeksi kolme tai neljä näytöstä huhti-toukokuussa sekä marraskuussa. Maahanmuuttajaperheiden aikuiset ja lapset ovat tervetulleita mukaan toimintaan. Vuosittain järjestetään lokakuussa lastentapahtuma, esiinnyttään eri tilaisuuksissa ja osallistutaan järjestömarkkinoille sekä muiden järjestöjen perheille tarkoitettuihin tapahtumiin.

4.7 Mannerheimin lastensuojeluliitto

Sodankylässä toimii Mannerheimin lastensuojeluliiton paikallisyhdistys, joka järjestää perheille erilaisia tapahtumia ja retkiä sekä on mukana monenlaisissa tilaisuuksissa. Hallitus kokoontuu noin kerran kuukaudessa suunnittelemaan tulevaa toimintaa. Perhekahvilatoimintaa on järjestetty ajoittain, mutta tällä hetkellä toimintaa ei ole. Toiminta voidaan käynnistää, jos innokkaita vetäjiä ja kävijöitä löytyy. Myös Terho-kerhoja on järjestetty.

Isä-lapsi –toiminnassa isillä ja lapsilla on mukavia yhteisiä tapaamisia, luontoretkiä, aktiivista toimintaa ja erilaista puuhastelua noin kerran kuukaudessa. MLL on järjestänyt myös lapsiparkkitoimintaa erilaisissa tilaisuuksissa. Neuvolan kautta vuokrataan turvakaukaloita ja matkasänkyä. Kouluissa MLL tukee tukioppilastoimintaa. MLL:n Sodankylän paikallisyhdistys kouluttaa lastenhoitajia, joiden työnvälityksen hoitaa MLL:n Lapin piiri. Perhe voi saada lyhytaikaista lastenhoitoapua kotiin kaikkina vuorokauden aikoina.

Lastenhoitoapua voi käyttää omien tarpeiden mukaan esimerkiksi silloin, kun lapsi sairastuu tai vanhemmat haluavat hetken hengähtää, harrastaa tai viettää kahdenkeskistä aikaa.

4.8 Pohjoisimman Lapin Leader ry.

Pohjoisimman Lapin Leader toimii Sodankylän ja pohjois- ja itä-lapin alueella elinvoimaisuuden ja viihtyvyyden turvaamiseksi ja kehittämiseksi. Pohjoisimman Lapin Leader ry. aktivoi yhdistyksiä ja yrityksiä ja alueen ihmisiä oman kotiseutunsa viihtyisyyden ja elinvoimaisuuden parantamiseksi hankkeiden avulla, neuvoo hankkeiden suunnittelussa, rahoituksen hakemisessa ja hankkeiden toteutuksessa. Yhdistykseltä saa myös neuvontaa yritystoiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen sekä rahoitusta hankkeille.

4.9 Suomen Punainen Risti

Sodankylän kunta toimii läheisessä yhteistyössä Suomen Punaisen Ristin kanssa varsinkin alkuvaiheessa kiintiöpakolaisten saapuessa Sodankylään. SPR:n pitkää kokemusta pakolaistyössä hyödynnetään erityisesti kotouttamistyön ensivaiheen suunnittelussa ja toiminnan käynnistämisessä Sodankylän kunnassa.

Lähteet:

Kotouttamisen kumppanuusohjelma: Kotouttaminen on kumppanuutta – tule mukaan. Työ- ja elinkeinoministeriö, TEM oppaat ja muut julkaisut 4/2016

Lakkala, Irja-Kaisa: Maahanmuuttajaopetus Aleksanteri Kenan koulussa. Kehittyvä rehtori – oppilaitosjohdon oppisopimustyyppinen täydennyskoulutus. Lapin yliopisto 2013

Lapin maahanmuuttostrategia 2017, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Elinvoimaa alueelle 1/2013

Sodankylän kuntastrategia 2014-2020

Valtioneuvoston periaatepäätös Maahanmuuton tulevaisuus 2020 Strategiasta, sisäministeriö 2013

TOIMENPIDEOHJELMA

Päätavoite: Hyvien etnisten suhteiden ja kulttuurien välisen vuoropuhelun edistäminen.

TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUTAHO	AIKATAULU
Maahanmuuttajille tarpeiden mukainen kielikoulutus	- maahanmuuttajien tarpeet tiedossa koulutuksen järjestäjällä	- Revontuliopisto	- jatkuva
Pakolaistyön koordinaattorin rekrytointi	- vireille	- hallintopalvelut	-alkuvuosi 2017
Sosiaali-, terveys- ja sivistystoimen henkilöstön kouluttaminen eri kulttuurien kohtaamiseen	- järjestetään koulutusta henkilöstölle	- hallintopalvelut maahanmuutto-koordinaattori	-2017,2018, 2019, 2020
Yhteistyö järjestöjen ja seurakuntien kanssa	- järjestöjen kotoutumistarjottimien laatiminen yhteistyössä	-Järjestökeskus Kitinen ry., kunnan järjestö- ja maahanmuuttoyhdistys-henkilö	2017
Maahanmuuttaja saa tietoa Sodankylästä	- Tervetuloa Sodankylään paketti uusille kuntalaisille ja työnantajille jaettavaksi	- hallintopalvelut	2017
	- englanninkielinen tapahtuma-		2017

	kalenteri		2017
	- englanninkieliset nettisivut	- hallintopalvelut	
Maahanmuuttaja saa tietoa Sodankylän järjestöistä ja yhdistyksistä	- englanninkieliset esitteet, järjestömarkkinat	- hallintopalvelut	-jatkuva
	- Tervetuloa Sodankylään kurssi	-Järjestökeskus Kitinen ry.	-jatkuva
Kansalaiset tutustuvat toistensa kulttuureihin	- Kulttuurikahvila	-Järjestökeskus Kitinen ry.	- jatkuva
Maahanmuuttajaoppilas viihtyy ja oppii esi- ja perusopetuksessa	-kontaktihenkilö koulussa maahanmuuttajille	Sivistystoimi/kirjasto ja Revontuliopisto	-jatkuva
	-kummioppilas maahanmuuttajaoppilaalle	-Sivistystoimi/ Aleksanteri Kenan koulu	-jatkuva
	-valmistava opetus (Valo), tukioppilaat	Sivistystoimi/ Aleksanteri Kenan koulu	
Maahanmuuttajaperheen sopeutumista arkeen tuetaan	-lapsiperheiden kotipalvelu	- Perusturva/ Sosiaalipalvelut ja neuvola	2017
	-neuvolan perhetyö		
	-luontoretket, isä-lapsitoiminta, Terho-kerho	- MLL	2017
	-kummiperhetoiminta	-maahanmuutto-koordinaattori	

Maahanmuuttajat osallistuvat kirkon toimintaan	-maahanmuuttajien erityistoiveiden kuuleminen toiminnan suunnittelussa	- Sodankylän seurakunta	-jatkuva
Maahanmuuttajien ja asukkaiden turvallisuus	-tietoa Suomen lainsäädännöstä, pelastuspalvelut, ensiaputaidot	- poliisi, pelastuslaitos, SPR	2017
Maahanmuuttajien kotouttamisohjelman seuranta ja päivittäminen	-työryhmä kokoontuu min. 1x / vuosi	-Hallinto/ maahanmuuttoasioiden yhdyshenkilö	- seuranta 2017-2019, päivittäminen 2020

